

УДК 330.35

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО МОНЕТАРНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Намазило А.О.

Національний університет біоресурсів та природокористування України

У статті розглянуто теоретичне обґрунтування монетарної політики, грошово-кредитну політику США, її основну стратегію, яка побудована на прямому таргетуванні інфляції. Сформульовано та показано, які є способи впливу Федеральної резервної системи США на ситуацію з фінансами та грошима. Проаналізовано, які є сучасні інструменти монетарного стимулювання економіки. Досліджено систему монетарної політики нашої держави та США, показано відмінності в даних політичних структурах. Викладені пропозиції щодо вдосконалення грошово-кредитної політики України. Показані основні стратегічні цілі даної політики та власні думки щодо вирішення проблеми монетарного стимулювання економіки нашої держави.

Ключові слова: монетарна політика, пряме таргетування інфляції, стратегія, стимулювання, стабільність, Національний банк України, Федеральна резервна система США, сучасні підходи, рефінансування, грошова маса.

Постановка проблеми. На даний момент, економіка нашої держави має вкрай складний стан. Держава має значну заборгованість, відставання сектору економіки від вироблення товарів до їхнього споживання, залежність від Росії паливно-енергетичними запасами, активне втручання держави в економічні стосунки різних підприємств та господарських суб'єктів, криміналізація стосунків між бізнесом та державними

установами, «життя» української економіки за старими принципами (принципами Радянського Союзу), менш кваліфіковані кадри, ніж у Європейських країнах тощо. Українська криза характеризується нерівномірністю, незбалансованістю доходів і видатків бюджету держави, неоптимальним рівнем податкових платежів, виданням численних кредитів населенню тощо. Фіскальна політика стає неймовірно експансійною (швидке

зростання попиту грошей) – це можна побачити на великому зростанні дефіциту бюджету. Ця криза призвела до зростання рівня безробіття, економічного спаду виробництва, втрати кваліфікованих кадрів, котрі емігрують до інших країн, задля покращення рівня свого життя. На цьому етапі економіки України, монетарна політика призвела до великого відтоку грошової маси з банківського сектору, тому для відновлення людської довіри до банківських установ, потрібно залучити кошти не лише в національній валюті, а й іноземній.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основу дослідження грошово-кредитної політики та її впливу на економіку країни становлять праці зарубіжних науковців Дж. О'Рігана, Дж. Тейлора, Ст. Фішера, М. Фрідмена, С. Мишкіна, Фредеріка, Е. Дж. Долана та інших. У вітчизняній економічній літературі цим проблемам приділяли значну увагу такі економісти, як В. Бурлачков, О. Вовчак, В. Гесць, Н. Гребеник, О. Дзюблюк, С. Міщенко, А. Мороз, А. Сомик, В. Стельмах, В. Ющенко та інші. Широке коло питань, пов'язаних із дослідженням взаємозв'язку між макроекономічними та монетарними показниками, висвітлено рядом вітчизняних вчених, зокрема В. Зяньком, Н. Камашевою, Л. Кривенко, А. Ставицьким та багатьма іншими.

Метою статті обґрунтування монетарної політики держави, визначення сучасних монетарних інструментів стимулювання економіки, виділити переваги та недоліки стратегій проведення грошово-кредитної політики США та України, знайти раціональні рішення щодо вдосконалення економіки нашої держави, функціонування Національного банку України.

Виклад основного матеріалу. З 70-х років ХХ століття, Федеральна резервна система (ФРС) Сполучених Штатів Америки постійно нарощувала свої грошові запаси, або грошову базу, про те, можна зазначити, що у 2008 році сталося різке піднесення та зростання грошової пропозиції США.

Серед основних способів впливу Федеральної резервної системи на загальну ситуацію з грошима і фінансами можна виділити:

1. На валютних ринках продає та купує іноземну валюту та американські долари;
2. Приймає участь в операціях відкритого ринку;
3. Процес дисконтної ставки (тобто депозитні установи, що беруть депозити від індивідів та надають позики, сплачують ці позики в резервних банках). Підняття чи зростання дисконтної ставки призводить до підняття ціни позики в резервних банках для депозитних установ;
4. Депозитні установи, які зберігають процент резервів, Рада керуючих може змінювати;
5. ФРС може обмінюватися валютами з іншими іноземними ЦБ (центральними банками), які в обмін на ідентичні доларові кредити ФРС кредитують системні рахунки [1].

Стратегія монетарної (грошово-кредитної) США заснована на стратегії прямого таргетування інфляції. Серед її основних переваг виділяють:

- 1) Чіткий орієнтир для суспільства, яким можуть без ускладнень користуватися під час укладання контрактів всі економічні суб'єкти.

- 2) Більш прозора політика монетарного стимулювання, де відбувається більш легкий контроль громадськістю, що дає більшу силу для відповідальності монетарної влади.

- 3) Відкрите врахування ролі часових лагів (відставання або випередження у часі одного економічного явища, порівняно з іншим).

- 4) При нестабільності попиту на гроші відбувається збереження стабільного зв'язку між інфляцією та короткостроковими процентними ставками в порівнянні із зв'язком між грошовими агрегатами (видами грошей, які різняться швидким переходом активу в готівку без великої втрати коштів) та короткостроковими процентними ставками.

- 5) Гнучкість до реагування на різкі стрибки цін на ресурси (шок пропозиції).

В США застосовується підхід, який враховує постійну зміну умов макроекономіки. Це стає можливим за рахунок дотримання проголошеного рівня (значення) показника інфляції центральним банком (тобто стратегії прямого таргетування інфляції).

Особливістю даного методу – утворення «бульбашок» цін активів. Кризи, що сформовані під їх впливом мають свої особливості. Криза, яка утворена «бульбашкою», має відмінність від звичайної кризи надвиробництва товарів тим, що непотрібними в цьому випадку виявляються не самі товари для споживання, а машини, які сприяють їхньому виробництву [4].

Можна зробити висновок, що грошово-кредитно політика США майже не заважає та не відбирає свободу ринку, вона є більш гнучкою порівняно з іншими інструментами регульованої, стабілізаційної та збалансованої політики.

НБУ (Національний банк України) підтримує, стимулює та збалансовує рівновагу монетарного ринку за допомогою законодавчо визначених інструментів, *серед яких виділимо основні:*

1. Визначення, стабілізація та регулювання норм обов'язкових резервів для кредитних установ, що здійснюють банківські операції для господарських суб'єктів, за рахунок депозитів та внесків (комерційних банків);
2. Відсоткова, або процентна політика;
3. Рефінансування (надання кредитів банкам у встановленому порядку за НБ) комерційних банків;
4. Управління частиною активів національного багатства України, які перебувають під контролем НБ та використовуються для регулювання платіжної рівноваги (золотовалютні резерви);
5. Операції з цінними паперами, тобто документами, що свідчать про відносини між особою, яка їх видала, та особою яка є їхнім власником;
6. Контроль над експортом і імпортом товарів тощо.

Задля вдосконалення та проведення грошово-кредитної політики держави, монетарна система потребує дуже складний комплекс знань та відповідальних завдань: підготовка наукових кадрів (більш складне введення їх у курс економіки, поглиблене вивчення економічних проблем, суб'єктів господарювання, вміння чітко визначати та знаходити сучасні та прийнятні для держави підходи для стимулювання економіки, підвищувати темп обігу капіталу в виробництві тощо),

підвищення рівня знань журналістів з монетарних знань, широких верств населення, створення окремих центрів, які зможуть контролювати та корегувати дану роботу працівників та суб'єктів господарювання [3].

Задля підвищення фінансової стійкості банків і здатність їх протистояти ризикам, Нацбанк прийняв установу, що всі банки, які мають вклад капіталу менш ніж 300 млн гривень, повинні до кінця цього року поповнити свої заощадження. В разі ж невиконання, дані банки будуть змушені піти з ринку, або їх чекає злиття з іншими банками.

Шляхом зростанню кількості іноземних банків в Україні посилюється покращення розвитку якісної фінансової та економічної сфери, де головними факторами є іноземні банки та іноземні валюти. Вигідна стратегія управління держави щодо прийняття нами іноземних банків є прийнятною для того, аби об'єднати їх в економіку нашої держави, задля залучення їх для реалізації першочергових державних завдань: удосконалення системи раціонального розподілу ресурсів, зміна застосування процесу стримування розширення експансії (сфери панування за початкові межі) іноземного банківського капіталу на покращення конкурентоспроможності системи банків України.

Українська економіка потребує залучення іноземних ресурсів, тому що має низький рівень збільшення обсягу капіталу банків (капіталізації); потребує піднесенню фінансових ринків; залучення модернізованих банківських систем та технологій, досвіду у банківських справах для розвинення фінансової системи для отримання доходу, прибутку (на даний момент рентабельність (рівень ефективності використання капіталу та ресурсів банків) становить 11,1% до оподаткування, цей відсоток не є достатнім в майбутньому для збереження рівня капіталізації). Для підтримки стабільного розвитку банків України, Національний банк може залучати свою додаткову підтримку шляхом зростання обсягу універсальних грошово-кредитних операцій та використання додаткових систем, механізм для рівноваги ліквідності на певний проміжок часу [5].

Є такі банки, візьмемо за приклад банки США, де більша їх частина являються регіональними, тобто працюють лише деяких містах. Більшість великих авто концернів створюють підрозділи банків для придбання авто шляхом кредитування (банк Рено Банк, Порше Банк).

Тому метою грошово-кредитної політики будь-якої країни є створення таких умов, де економічні суб'єкти, реалізуючи свою свободу вибору, здійснювали б такі дії, котрі сходяться з діями політики країни. Основною ціллю монетарної політики є регулювання та збалансування грошового обігу, забезпечення функціонування грошової системи.

Інструментом грошово-кредитної або монетарної політики є відсоткова ставка, за допомогою якої здійснюється значний вплив на вартість грошей. Відсоткова або процентна ставка за основними та опорними операціями центрального банку з включенням або виключенням грошей називається основною ставкою монетарної (грошово-кредитної) політики держави.

Стратегічні цілі монетарної політики
– Економічне зростання.
– Стабільність відсоткової ставки.
– Приборкання інфляції.
– Стабільність фінансових ринків.
– Стабільність обмінного курсу грошової одиниці.
– Зростання добробуту населення.
– Зменшення безробіття (повна зайнятість населення).

[2]

Можна зробити висновок, що ФРС США не єдиний на всю територію центральний банк, на відміну від України, а являє собою 12 окремих округів, кожен з яких стимулює і регулює фінансову систему кожного суб'єкта та прагне досягти максимального успіху у своїй справі. Завдяки такій кількості банків, на мою думку, це більш раціональне та більш сфокусоване на окремих видах об'єктів регулювання та підтримання рівня їх економічного стану. Також можна відмітити відмінність в США функціонування житлових ощадних банків, де основною специфікою діяльності є включення та поповнення грошових заощаджень на депозити (кошти в готівковій або безготівковій формах), а характерність діяльності пояснюється в наданні кредитних послуг лише на купівлю та придбання нерухомості, або на будівництво, в нашій же державі кредити видаються людям на будь-які їхні потреби, але в такій кількості, в якій вони будуть спроможні виплачувати кожного місяця свій відсоток від стабільного доходу (заробітної плати з урахуванням ПДВ та ПДФ).

Для формування основних положень та підходів до монетарного стимулювання вважаємо за потрібне враховувати передовий досвід та особливості інституційного середовища нашої країни [6].

Стратегічні підходи монетарної політики нашої держави:

- Забезпечення інституційної незалежності (центрального банк є самостійним і незалежним державним органом) та операційної незалежності Національного банку;

- Підвищення рівня довіри суб'єктів ринку та суспільства в цілому до Національного банку України;

- Поновлення і забезпечення роботи основних механізмів інфраструктури монетарного (грошово-кредитного) ринку;

- Зростання рівня ефективності використання кредитного каналу випуску в обіг нових грошових знаків і різних операцій на відкритому ринку;

Дослідження сучасних ключових підходів грошово-кредитної (монетарної) політики стимулювання економіки зосереджені на факторах її впливу на рівень темпів інфляції в країні в обставинах глобалізації фінансів. На даному етапі, вище зазначене таргетування інфляції є найефективнішим та найсуттєвішим монетарним (грошово-кредитним) режимом, який слугує функціонуванню збалансованості та стабільності ціни на ринку.

Практичне здійснення прямого таргетування інфляції складає високий рівень нечіткості у грошово-кредитній політиці, тому що ґрунтується на

її логічній оцінці в майбутньому, коли результати проведення прогнозування лише надходять тоді, коли вже в реальності ситуація вже зазнала змін.

Тому, з огляду на це, треба знати, що фактор таргетування інфляції несе за собою безліч трудомістких операцій з точки зору різних варіацій визначення цільових намірів або орієнтирів:

1. ЦБ (Центральний банк) реалізовує політику без чітко вираженого спрямування, але з конкретно установленою метою у своїй стратегії – досягнення, здобуття стабільності та збалансованості цін.

2. Стратегія прямого таргетування грошей, опираючись на грошову масу стає проміжним орієнтиром.

3. ЦБ (Центральний банк) концентрує увагу на таргетуванні інфляції (її подальших прогнозах на майбутнє), що дає можливість запевнити монетарну політику вирішеннями тих питань, які безпосередньо стосуються внутрішніх факторів монетарної політики, тому становлення конкретного інфляційного показника підвищує рівень довіри суспільства до центрального банку, тобто робить його транспарентним.

Країни, які мають досвід на практиці та теоретичні дослідження, які вводять в себе пряме таргетування інфляції, свідчать, що від злагоджених, гармонічних, сконцентрованих на одному результаті дії всіх суб'єктивних відділів влади, що мають відповідальність за впровадження фіскальної (регулювання доходів та витрат держави) та монетарної політик країну чекає успіх

втілення створеної монетарної політики, а й взагалі макроекономічного рівня політики.

Пропозиції щодо вдосконалення монетарної політики нашої держави:

– Мобілізація доходів бюджетної системи завдяки впровадженню податків, де об'єктом оподаткування є дохід фізичної особи, земля, майно, капітал;

– Використання цих податків з метою обмеження споживання окремих видів товарів, оподаткування предметів розкоші;

– Застосування диференціації ставок податків залежно від виду діяльності та розміру прибутку чи доходу;

– Ліквідація податкових пільг;

– Надходження повинні бути з різних джерел;

– Прогнозована і стійка система надходжень, що потребує застосування статистичної інформації, обчислюваної техніки тощо [1].

На даний момент монетарна політика держави, зокрема НБУ, призвела до великого відтоку грошової маси з банківського сектору (громадяни позабрали депозити і намагаються не ризикувати своїми заощадженнями). Таким чином, необхідно було б докласти зусиль для відновлення довіри населення до банківських структур з метою залучення коштів населення як в національній валюті, так і в іноземній валюті. В даному випадку не знадобилося б проводити рефінансування комерційних банків для підтримки їх ліквідності, а кошти можна було б направляти на розвиток державних програм так необхідних нашій країні в теперішніх умовах.

Список літератури:

1. Монетарна політика Федеральної резервної системи США. – Наукове товариство Івана Кушніра – 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=53527>
2. Завдання й цілі грошово-кредитної політики. Типи грошово-кредитної політики. – Механізм економічної політики – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/15660212/ekonomika/zavdannya_tsili_groshovo-kreditnoyi_politiki_tipi_groshovo-kreditnoyi_politiki
3. О.Д. Василик. Фінансовий механізм для активізації економічного зростання й підвищення суспільного добробуту // Теорія Фінансів. – 2000.
4. Основи економічної теорії – Мамалуй О. О. – Глава 25. § 2. Економічні кризи: сутність, види та шляхи подолання. Особливості економічної кризи в Україні.
5. Петрик О. Цілі та основні режими сучасної монетарної політики // Вісник Національного Банку України. – 2006. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://referat-ok.com.ua/finansi/monetarna-politika-ukrajini>
6. Соціальна нерівність як перепона на шляху ефективного економічного росту України-Гаврилюк В.П.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economeneg.net.ua/sites/default/files/visnyky/ekonomika/gavrylyuk.pdf>

Намазило А.А.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К МОНЕТАРНОМУ СТИМУЛИРОВАНИЮ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

Аннотация

В статье рассмотрены теоретическое обоснование монетарной политики, денежно-кредитной политики США, ее основную стратегию, которая построена на прямом таргетировании инфляции. Сформулированы и показаны, какие есть способы влияния Федеральной резервной системы США на ситуацию с финансами и деньгами. Проанализировано, какие есть современные инструменты монетарного стимулирования экономики. Исследована система монетарной политики нашего государства и США, показано различия в данных политических структурах. Изложены предложения по усовершенствованию денежно-кредитной политики Украины. Показаны основные стратегические цели данной политики и собственные мысли по решению проблемы монетарного стимулирования экономики нашего государства.

Ключевые слова: монетарная политика, прямое таргетирование инфляции, стратегия, стимулирование, стабильность, Национальный банк Украины, Федеральная резервная система США, современные подходы, рефинансирование, денежная масса.

Namazylo A.A.

National University of Life and Environmental sciences of Ukraine

MODERN APPROACHES TO MONETARY STIMULUS OF UKRAINE

Summary

In the article considered the theoretical foundation of the monetary policy, the monetary policy of the US, its main strategy, which is based on direct inflation targeting. Formulated and show that there are ways to influence the US Federal Reserve at the situation with finances and money. The analyzed, which is the modern tools of monetary stimulus. The system monetary policy of our country and the US, data showed differences in political structures. Outlined proposals to improve the monetary policy of Ukraine. The following key strategic aims of the policy and my view on solving the problem of monetary stimulus of our country.

Keywords: monetary policy, direct inflation targeting, strategy, stimulation, stability, National Bank of Ukraine, The US Federal Reserve, modern approaches, refinancing, money supply.